

Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie wrzesień 2016–kwiecień 2017

Zgodnie z przyjętą metodyką ptaki liczone raz w miesiącu od września do kwietnia. W styczniu policzono też mewy na dwóch dużych, komunalnych składowiskach śmieci w Gdańsku-Szadółkach i w Łężycach koło Gdyni. Z powodu trudności w oznaczaniu mew z grupy mew srebrzystych *Larus argentatus sensu lato* przebywających w dużych stadach w niniejszym opracowaniu potraktowane je łącznie.

W omawianym sezonie okres ujemnych temperatur rozpoczął się 5.01.2017 i trwał do 11.01.2017 z minimalną średnią dobową temperaturą $-5,7^{\circ}\text{C}$. Ujemne temperatury odnotowano jeszcze między 28.01.2017 i 15.02.2017 z najniższą temperaturą wynoszącą $-7,1^{\circ}\text{C}$. Średnie temperatury dla grudnia, stycznia i lutego nie spadły poniżej zera i wyniosły odpowiednio: $3,9^{\circ}\text{C}$, $0,0^{\circ}\text{C}$ i $0,5^{\circ}\text{C}$ (www.tutiempo.net dla stacji pomiarowej w Helu). Pokrywa lodowa pojawiła się podczas kontroli w styczniu oraz w lutym i objęła swoim zasięgiem większość Zatoki Puckiej Wewnętrznej poza ujściami rzek Redy i Płutnicy. Wzdłuż Półwyspu Helskiego od strony Zatoki Puckiej, między Kuźnicą i Hellem, wolny od lodu pozostawał jedynie pas kilkusetmetrowej szerokości. W rejonie tym, w obrębie zwartej pokrywy wolne od lodu pozostawały oparzeliska, w których gromadziły się ptaki. Wisłą płynęła gęsta kora ograniczając powierzchnię dostępną dla ptaków.

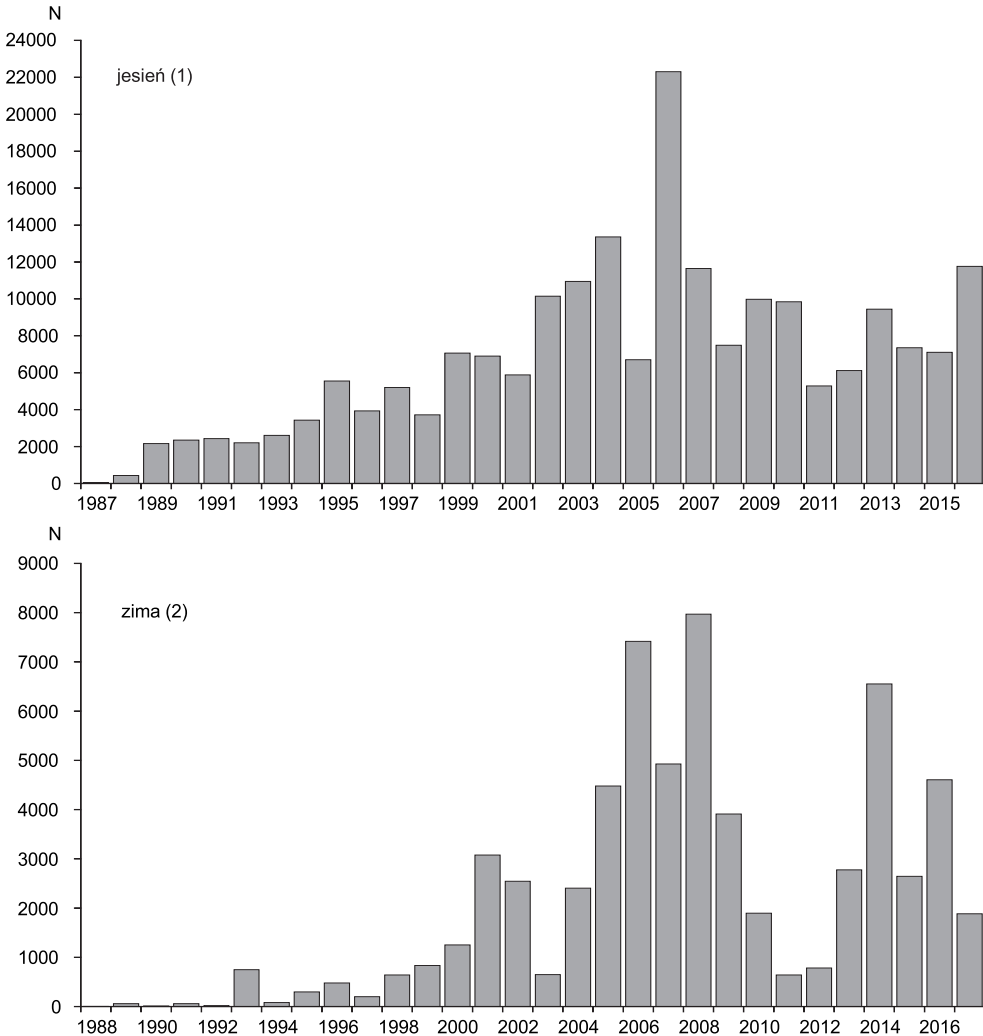
We wrześniu na badanym akwenie odnotowano ponad 11 000 kormoranów *Phalacrocorax carbo*, co jest najwyższą liczbą tego gatunku na badanym akwenie od 10 lat (tab. 1). Liczebność kormoranów tendencję wzrostową wykazywała od końca lat 1980. do połowy lat 2000. Zaznaczyła się ona zarówno jesienią, gdy kormoran tworzy na Za-

Tabela 1. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej od września 2016 do kwietnia 2017
Table 1. Numbers of waterbirds on the Bay of Gdańsk between September 2016 and April 2017.
(1) – species, (2) – total

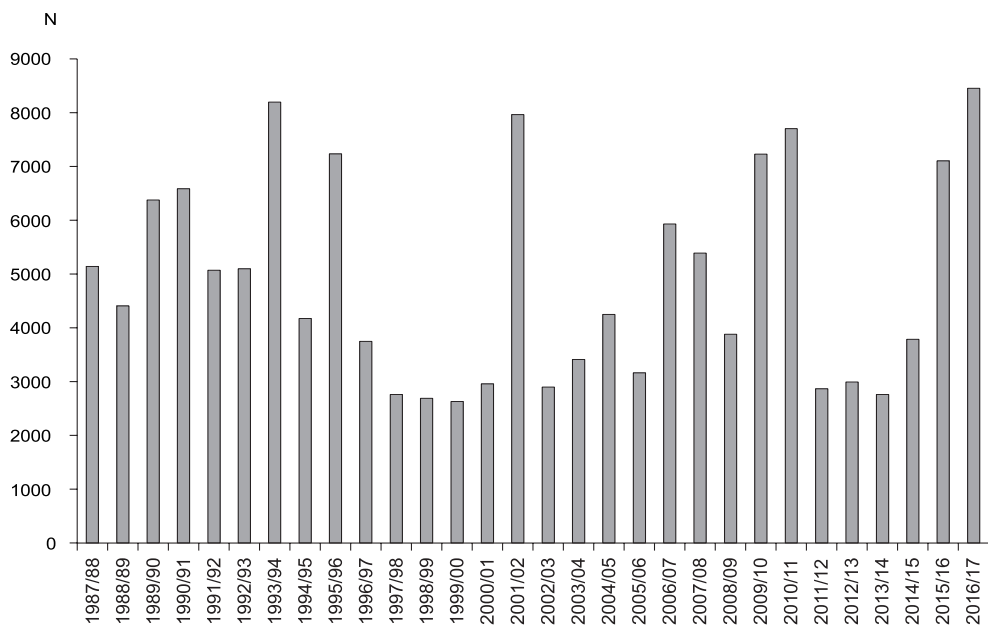
Gatunek (1)	16.–18. 09.16	15.–16. 10.16	12.–13. 11.16	17.–19. 12.16	14.–15. 01.17	11.–12. 02.17	11.–13. 03.17	21.–23. 04.17
<i>Cygnus olor</i>	348	702	1551	2154	6869	4470	1330	449
<i>Cygnus columbianus</i>							21	
<i>Cygnus cygnus</i>		3	320	91	466	539	92	
<i>Anser fabalis</i>	6	24		100		14	30	10
<i>Anser albifrons</i>		48			1	21	1047	34
<i>Anser anser</i>	680	11	1250	2241	5	1777	70	163
<i>Anser indicus</i>	1							
<i>Branta bernicla</i>		3	1					
<i>Branta canadensis</i>			15					
<i>Branta leucopsis</i>			17			1	12	35
<i>Tadorna tadorna</i>		1					25	73
<i>Netta rufina</i>					4	1	1	
<i>Anas penelope</i>	745	984	649	8	5	2	1035	130

Gatunek (1)	16.–18. 09.16	15.–16. 10.16	12.–13. 11.16	17.–19. 12.16	14.–15. 01.17	11.–12. 02.17	11.–13. 03.17	21.–23. 04.17
<i>Anas strepera</i>	76	21	15	1			22	22
<i>Anas crecca</i>	473	116	254	35	25	5	198	150
<i>Anas platyrhynchos</i>	1898	2148	8453	4331	4217	1838	3284	320
<i>Anas acuta</i>	68	16	2	1			33	38
<i>Anas querquedula</i>	2							18
<i>Anas clypeata</i>	157	85	27				1	112
<i>Aythya ferina</i>	42	8	53	7	194	319	103	
<i>Aythya collaris</i>						1		
<i>Aythya fuligula</i>	830	3524	7439	10346	16392	9293	10171	6354
<i>Aythya marila</i>	13	10	7419	4721	5801	2174	7646	987
<i>Somateria mollissima</i>	5	34	45	93	84	234	87	4
<i>Clangula hyemalis</i>		1361	9761	15965	12167	2734	6404	2152
<i>Melanitta nigra</i>	25	539	230	795	746	187	492	738
<i>Melanitta fusca</i>	35	90	3525	3163	5730	3323	3255	311
<i>Bucephala clangula</i>	161	479	7167	10855	13646	9026	1438	148
<i>Mergellus albellus</i>		1	59	82	309	195	29	3
<i>Mergus serrator</i>			208	128	94	274	68	8
<i>Mergus merganser</i>	176	288	683	1437	3777	2143	161	201
<i>Gavia stellata</i>			12	6				1
<i>Gavia arctica</i>		5	11	3		1	1	
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	15	35		2		1	1	
<i>Podiceps cristatus</i>	345	784	912	1427	739	1625	336	12
<i>Podiceps grisegena</i>	1		1	3			1	
<i>Podiceps auritus</i>		3	25	12	4	1	5	1
<i>Podiceps nigricollis</i>		1	2			7	3	
<i>Phalacrocorax carbo</i>	11756	6053	7361	4111	1886	1557	1081	3397
<i>Ardea cinerea</i>	87	175	146	158	72	95	95	52
<i>Ardea alba</i>		28	2	2			6	
<i>Fulica atra</i>	1753	946	3341	6842	5041	4197	2487	26
<i>Larus canus</i>	149	1242	1979	1291	1183	1222	601	54
<i>Larus marinus</i>	354	359	205	274	339	182	40	25
<i>Larus argentatus</i>	4378	5351	3711	5081	5055	6369	4232	3891
<i>Larus hyperboreus</i>							2	1
<i>Larus fuscus</i>	6	4				1		3
<i>Larus melanocephalus</i>	2					1		
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	3073	3199	4756	3707	3340	2585	3254	629
<i>Hydrocoloeus minutus</i>		32	11					17
<i>Rissa tridactyla</i>			1					
<i>Uria aalge</i>			2					
<i>Alca torda</i>			2					
Suma (2)	27660	28713	71623	79473	88191	56415	49200	20569

toce Gdańskiej największe koncentracje, jak i zimą. W późniejszym okresie jego liczebność podlegała znacznym wahaniom, szczególnie w okresie zimowym (rys. 1), na które w dużym stopniu mogła mieć wpływ temperatura i stopień zlodzenia badanego akwenu (Grémillet & Wilson 1999, Meissner et al. 2013). Omawiany sezon był trzecim kolejnym, w którym zaznaczył się wzrost liczby zimujących krzyżówek *Anas platyrhynchos*, po gwałtownym spadku ich liczebności jaki wystąpił w sezonie 2011/2012 (rys. 2). W ciągu 30 lat gatunek ten wykazywał znaczne wahania liczebności, które były prawdopodobnie spowodowane zmianami w rozmieszczeniu ptaków na zimowiskach, albowiem ptaki wodne reagują na pogarszające się warunki pogodowe przemieszczeniami na inne obszary (Baillie et al. 1986, Keller et al. 2009). Jednak w przypadku krzyżówki wykazano,

Rys. 1. Zmiany maksymalnych jesiennych (wrzesień–listopad) i maksymalnych zimowych (styczeń–luty) liczebności kormorana *Phalacrocorax carbo* w kolejnych latach w zachodniej części Zatoki Gdańskiej
Fig. 1. Changes in maximum autumn (Sept–Nov) and maximum winter (Jan–Feb) numbers of the Cormorants in subsequent years in western part of the Bay of Gdańsk

Rys. 2. Zmiany liczebności krzyżówek *Anas platyrhynchos* zimujących na Zatoce Gdańskiej. Dla każdego sezonu przedstawiono maksymalną liczebność z miesięcy grudzień–luty

Fig. 2. Changes in maximum numbers of the Mallard wintering (Dec–Feb) on the Bay of Gdańsk

że w odróżnieniu od innych gatunków kaczek, starają się one przeczekać na zimowisku nawet długotrwały okres niskich temperatur, a zimowe przemieszczenia mają miejsce tylko podczas wyjątkowo mroźnych sezonów (Sauter et al. 2010, Dalby et al. 2013).

Łagodny przebieg zimy wpłynął na wysoką, jak na Zatokę Gdańską, liczebność zimujących świstunów *A. penelope* i cyraneczek *A. crecca* (tab. 1). Spośród gatunków rzadko się tutaj pojawiających zaobserwowano: hełmiatki *Netta rufina*, zauszniaki *Podiceps nigricollis*, perkozy rdzawoszyje *P. grisegena* i mewę trójpalczastą *Rissa tridactyla*. Po raz pierwszy na Zatoce Gdańskiej stwierdzono czerniczkę *Aythya collaris*.

Kontrolę komunalnych wysypisk śmieci wykonano 30.01.2017. Liczebność mew, w tym mewy srebrzystej *Larus argentatus sensu lato* była bardzo niska (tab. 2). Przyczyną mogła być późna data kontroli, ponieważ wcześniejsze badania wykazały, że od grudnia

Tabela 2. Liczebność poszczególnych gatunków mew stwierdzonych 30.01.2017 na komunalnych wysypiskach śmieci położonych w pobliżu wybrzeża

Table 2. Numbers of gull species on 30th January 2017 at two refuse dumps near the coast. (1) – species, (2) – total

Gatunek (1)	Łęzyce	Szadółki	Razem (2)
<i>Larus canus</i>	1	37	38
<i>Larus marinus</i>		59	59
<i>Larus argentatus</i>	700	3700	4400
<i>Larus fuscus</i>		4	4
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>		74	74
Razem (2)	701	3874	4575

do lutego liczba mew srebrzystych na składowiskach śmieci nad Zatoką Gdańską stopniowo się zmniejsza (Meissner & Nitecki 1999, Meissner et al. 2007).

Na poszczególnych odcinkach ptaki liczyli: S. Bzoma, A. Janczyszyn, S. Kaszak, A. Kośmicka, A. Kośmicki, M. Kozakiewicz, W. Meissner, P. Nagórski, A. Niemczyk, D. Ożarowski, Z. Pestka, P. Rydzkowski, K. Stępniewska, M. Ściborski, J. Typiak, C. Wójcik, M. Wybraniec, G. Zaniewicz. Wszystkim Im serdecznie dziękujemy. Praca Grupy Badawczej Ptaków Wodnych KULING nr 163.

Summary: Numbers of waterbirds on the Bay of Gdańsk between September 2016 and April 2017. In autumn 2016 high number (more than 11 thousands) of the Great Cormorant *Phalacrocorax carbo* was noticed, the highest for the last 10 years. Wintering population of the Mallard *Anas platyrhynchos* has been increasing during last three years but in the period of 30 years numbers strongly fluctuated. Mild winter conditions caused wintering of some Wigeons *A. penelope* and Teals *A. crecca*. Numbers of gulls, including Herring Gull *Larus argentatus sensu lato*, at municipal refuse dumps were very low at the end of January 2017, which could be associated with later than usual count date.

Literatura

- Baillie S.R., Clark N.A., Ogilvie M.A. 1986. Cold weather movements of waterfowl and waders: an analysis of ringing recoveries. BTO Research Report 19, Tring, British Trust for Ornithology.
- Dalby L., Fox A.D., Petersen I.B., Delany S., Svenning J.-C. 2013. Temperature does not dictate the wintering distribution of European dabbling duck species. *Ibis* 155: 80–88.
- Grémillet D., Wilson R.P. 1999. A life in the fast lane: energetics and foraging strategies of the great cormorant. *Behav. Ecol.* 10: 516–524.
- Keller I., Korner-Nievergelt F., Jenni L. 2009. Within-winter movements: a common phenomenon in the common pochard *Aythya ferina*. *J. Orn.* 150: 483–494.
- Meissner W., Nitecki C. 1999. The species composition and the age structure of gulls wintering in the selected places of the Gulf of Gdansk. *Ring* 21: 23–40.
- Meissner W., Staniszevska J., Bzoma S. 2007. Liczebność oraz struktura gatunkowa i wiekowa mew Laridae w regionie Zatoki Gdańskiej w okresie pozalegowym. *Not. Orn.* 48: 67–81.
- Meissner W., Kurach E., Bzoma S., Kośmicki A. 2013. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie maj 2011–kwiecień 2012. *Ornis Pol.* 54: 70–75.
- Sauter A., Korner-Nievergelt F., Jenni L. 2010. Evidence of climate change effects on within-winter movements of European Mallards *Anas platyrhynchos*. *Ibis* 152: 600–609.

Włodzimierz Meissner

Pracownia Ekofizjologii Ptaków
Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców UG,
Wita Stwosza 59, 80-308 Gdańsk
w.meissner@ug.edu.pl

Andrzej Kośmicki

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
Kruczkowskiego 15 C/9, 80-288 Gdańsk

Maciej Kozakiewicz

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
3 Maja 57b/12, 81-850 Sopot

Sabina Kaszak

Miejski Ogród Zoologiczny Wybrzeża
Karwieńska 3, 80-328 Gdańsk